

ת"פ 50785/10/13 - מדינת ישראל נגד פלוני

בית משפט השלום בבאר שבע

ת"פ 50785-10-13 מדינת ישראל נ'

בפני: כב' השופט ד"ר יובל ליבדרו
המאשימה:
נגד
הנאשם
פלוני
ע"י ב"כ עוה"ד ליאור כהן.
מדינת ישראל ע"י פמ"ד באמצעות המתמחה לילה נזאל

החלטה רקע עובדתי

1. כנגד הנאשם הוגש כתב אישום אשר ייחס לו ביצוע עבירה של מעשה מגונה, עבירה לפי סעיף 348 (ג) לחוק העונשין, התשל"ז - 1977 (להלן: "חוק העונשין").
2. ביום 06.11.13, בהתאם לחוות דעת הפסיכיאטר המחוזי והסכמת הצדדים, קבעתי כי בעניינו של הנאשם חל סייג של אי שפיות הדעת וקבעתי כי הנאשם לאו בר עונשין. כן קבעתי, בהתאם לחוות הדעת האמורה והסכמת הצדדים, כי הנאשם לא כשיר לעמוד לדין. במסגרת אותה החלטה, ניתן צו לאשפוזו של הנאשם בבית חולים פסיכיאטרי.
3. ביום 05.12.13, הגיש בא כוח הנאשם בקשה לתיקון הפרוטוקול, בכך ש"מתבקש בית המשפט הנכבד לתקן את טעות הקולמוס בכך שמקום (כך במקור, י.ל) סעיף 15ב' לחוק יירשם סעיף 15א' לחוק טיפול בחולי נפש". לבקשה ניתנה הסכמה של המאשימה ונוכח הסכמה זו ניתנה החלטה כמבוקש.
4. ביום 25.08.14, ניתנה החלטה על ידי סגנית הנשיאה, כב' השופטת ד' כהן, למחוק בקשה למתן צו פיקוח בהתאם לחוק הגנה על הציבור מפני ביצוע עבירות מין, התשס"ו - 2006 (להלן: "חוק הפיקוח"), וזאת לאחר שהמאשימה בעצמה הודיעה כי לא ניתן להוציא צו

פיקוח בהתייחס למי אשר הוצא כנגדו צו בהתאם לסעיף 15 (א) לחוק טיפול בחולי נפש,

התשנ"א - 1991 (להלן: "חוק טיפול בחולי נפש"), להבדיל ממי אשר ניתן בעניינו צו בהתאם לסעיף 15(ב) לחוק זה.

5. ביום 01.09.14, הגישה המאשימה הודעה על העמדה לדין לאחר שחרור, וזאת בהתאם

לסעיף 21 לחוק טיפול בחולי נפש בצירוף הודעה על חידוש הליכים. במסגרת הודעה זו,

מסרה המאשימה כי הנאשם השתחרר מאשפוזו, וכי הוחלט על העמדתו לדין מחדש.

6. ביום 23.10.14 התקיים דיון לאחר שחודשו ההליכים. בדיון זה ניתן היה להבין מדברי בא

כוח הנאשם, כי הוא מתנגד לחידוש ההליכים מכיוון שלטעמו מבחינה מהותית היתה

קביעה שהנאשם לא אחראי למעשיו ולכן לא ניתן לחדש את ההליכים. בנוסף נטען כי

התנהלות המאשימה נגועה בחוסר תום לב, שכן מבקשת היא בדיעבד לחדש את ההליכים אך לצורך הוצאת צו פיקוח בהתאם לחוק הפיקוח.

בהחלטה שניתנה במהלך הדיון דחיתי את טענות בא כוח הנאשם, תוך שהופנתה תשומת לב ב"כ הנאשם לכך שהוא זה שעתר לשנות את הבסיס המשפטי לסיום ההליך מסעיף 15(ב) לחוק הטיפול

בחולי נפש, לסעיף 15(א) לחוק זה, ומכאן שאין לו להלין אלא לעצמו.

עוד הוספתי כי אף אם הייתה חוות דעת של פסיכיאטר לעניין היעדר אחריות, בעת ביצוע

העבירה, עדיין, יש צורך בקביעה שיפוטית שכזו, ומכאן שהיה מקום להמשיך בהליכים. בא

כוח הנאשם עתר לדחות את הדיון כדי לגבש את עמדתו.

7. בדיון שהתקיים ביום 30.12.14, התקיים דיון במסגרתו ביקש בא כוח הנאשם לקבוע התיק לשמיעת

הוכחות. נוכח עמדת בא כוח הנאשם ונוכח ההתפתחויות שהיו בתיק, העברתי התיק לגישור בפני סגן

הנשיאה.

8. ביום 08.02.15, התקיים הליך של גישור, אשר לא צלח.

9. ביום 04.03.15, הוריתי לצדדים להיערך לקראת הדיון שנקבע, באופן שבו יתבקשו להתייחס

להלכה שנקבעה ברע"פ 2675/13, **מדינת ישראל נ' וחנון**, פורסם בנבו (להלן: "הלכת וחנון"), ככל שזו מתייחסת להגדרת מי שנמצא לא אחראי למעשיו, כזכאי בדיון, להבדיל מלאו בר עונשין, והכל בהקשר לענייננו, לרבות לעניין הטלת צו פיקוח.

10. בדיון שהתקיים ביום 01.04.15, עתרה המאשימה לשמוע את דיון ההוכחות וככל שבית המשפט יקבע שהנאשם ביצע את מעשי העבירה, הודיעה כי היא תעתור לקבל חוות דעת עדכנית, שתתייחס לשאלת הצורך בטיפול מרפאתי או באשפוז, וכן לקבל הערכת מסוכנות עדכנית לעניין הוצאת צו פיקוח שבכוונתה לבקש.

באת כוח המאשימה טענה, כי לא קיימת מניעה לנהל הליך פלילי הגם שתכליתו היא הוצאת צו מתאים בעניינו של חולה נפש או בעניינו של עבריין מין.

באת כוח המאשימה הוסיפה וטענה, כי הלכת וחנון לא הסדירה עד תום את שאלת הצורך בבירור האשמה, כאשר ישנה חוות דעת המגבשת היעדר אחריות פלילית של הנאשם בעת ביצוע העבירה.

באת כוח המאשימה הוסיפה לעניין הלכת וחנון, כי קיימות הלכות סותרות וכן כי הוגשה עתירה לקיום דיון נוסף, ביחס להלכה זו.

באת כוח המאשימה, הבהירה, כי במקרה דנן המאשימה לא חולקת על כך שחל סייג של אי שפיות הדעת בהתאם לסעיף 34ח' לחוק העונשין.

11. בא כוח הנאשם טען, כי קביעת הפסיכיאטר המחוזי לפיה הנאשם לא היה אחראי למעשיו מייתרת את כל ההליך, שכן די בקביעה זו בכדי להוביל לזיכוי שלאחריו לא ניתן לחדש את ההליכים בהתאם לסעיף 21 לחוק טיפול בחולי נפש.

ב"כ הנאשם טען, כי בהתאם להלכת וחנון, אין כל צורך לערוך את בירור האשמה, שעה שקיימת חוות דעת הקובעת היעדר אחריות בעת ביצוע העבירה.

דין

12. לאחר שבחנתי את טענות הצדדים, סבור אני כי בענייננו יש להבחן בין שתי שאלות, שכל

אחת מהן מתייחסת לנקודת זמן שונה על הציר הפלילי.

13. השאלה הראשונה היא, האם יש מקום לערוך בירור משפטי בענייננו של מי אשר קיימת

לגביו הסכמה כי לא היה אחראי למעשיו בעת ביצוע העבירה, וכי בענייננו חל סייג אי שפיות הדעת, דהיינו, כאשר באופן עקרוני מוסכם על הצדדים כי ייצא זכאי בדינו, וזאת בהתאם להלכת וחנן.

כנגזרת משאלה זו עולות שאלות משנה לרבות מי רשאי להעלות בקשה להמשך הבירור המשפטי, חרף, קיומה של חוות דעת מוסכמת לעניין היעדר אחרות ובאיזו עילה ייעתר בית המשפט, לבקשה שכזו (למשל, "ניכוי" הנאשם בזיכוי, שלא מחמת מחלת נפש מחד גיסא, ורצון באשפוז או טיפול או צו פיקוח בעבירות מין, מטעמה של המדינה, מאידך גיסא).

14. השאלה השנייה קשורה בשאלת אפשרות הטלת צו פיקוח על מי שנמצא זכאי מחמת מצבו

הנפשי. בשאלה זו ראוי להכריע בשלב מאוחר, שלאחר הכרעת הדין, שכן אם יימצא

שהנאשם זכאי, שלא מחמת מצבו הנפשי, אין כלל רלוונטיות לשאלה זו.

15. לאחר בחינת טענות הצדדים הגעתי לכלל מסקנה כי חרף הסכמת הצדדים לכך שהנאשם

לא היה אחראי למעשיו בעת ביצוע העבירה הנטענת, וכי בענייננו חל סייג אי שפיות הדעת,

וכנגזר מכך יהיה מקום לזכותו (בהתאם להלכת וחנן), יש מקום לערוך בירור משפטי

בשאלת אשמת הנאשם.

16. בפתח עניין זה אציין, כי נכון לעת הזו הלכת וחנן היא השולטת בכיפה בסוגיות הרלוונטיות ואין בעצם

הגשת עתירה לקיום דיון נוסף כדי לשנות את הקביעות המשפטיות שנקבעו בה. יחד עם האמור, בהלכת וחנן לא הכריע בית המשפט העליון בשאלת המשך בירור

האשמה בענייננו של מי אשר נמצא לא אחראי למעשיו, והשאיר העניין בצריח עיון (פסקה 8

לחוות דעת של כב' השופט נ' הנדל והפסקה האחרונה לחוות דעתו של כב' השופט צ' זילברטל). בעניין וחנן לא היה צורך מעשי להכריע בשאלת המשך הבירור המשפטי ומכאן שלא היה הכרח ליתן החלטה בשאלה משפטית זו. בענייננו נדמה כי נוכח עמדות הצדדים והשלב המשפטי בו מצוי התיק, אין מנוס מלהכריע בשאלה

17. מבלי לקבוע מסמרות, סבורני כי בנסיבות מסוימות ניתן לערוך בירור משפטי בשאלת

אשמת הנאשם חרף הסכמה של הצדדים לעניין היעדר אחריות מצד הנאשם בשל מצבו

הנפשי, וזאת מכמה טעמים.

בטרם אפרט נימוקיי למסקנתי הנ"ל, יש לזכור, כי להבדיל משאלת הכשירות לעמוד לדין, שהיא שאלה מקדמית, שאלת האחריות למעשים בעת ביצוע העבירה מתבררת לא פעם לאחר ניהול הליך של בירור אשמה, כך שלעיתים השאלה במוקד הדיון שלנו מתייתרת.

הטעם הראשון למסקנתי הנ"ל, אודות הצורך לקיים בירור משפטי, קשור בהערה הנ"ל.

בכדי שיתגבש הסייג של אי שפיות הדעת, בהתאם לסעיף 34ח' לחוק העונשין, יש צורך לקבוע תחילה כי הנאשם "עשה את מעשה העבירה".

בעניין זה ראו לשון סעיף 34ח' לחוק העונשין הקובעת כי: "לא ישא אדם באחריות פלילית **למעשה שעשה** אם בשעת המעשה, בשל מחלה שפגעה ברוחו או בשל ליקוי בכשרו השכלי, היה חסר יכולת של ממש..." (דגש לא במקור, י.ל.).

מן האמור עולה כי תנאי לשימוש בסייג האמור, ולא משנה לאיזו תכלית, מעצם היותו סייג, המקים גדר וגבול לאחריות פלילית, הוא קיומה של קביעה כי בוצע המעשה על ידי הנאשם ומכאן, שיש מקום לערוך בירור האם הנאשם כלל ביצע את המעשה, והכל כאשר אין הסכמה לכך שהנאשם ביצע את מעשה העבירה עצמו, כבענייננו.

שנית, לא יהיה זה למותר להוסיף ולהזכיר, כי הקביעה אודות היעדר אחריות פלילית, היא קביעה של בית המשפט ולא של הפסיכיאטר המחוזי או של הצדדים.

לעניין זה ראו בין היתר, בש"פ 2305/00 **פלוני נ' מדינת ישראל**, פ"ד נ"ד (4) 289, 311.

אכן, על דרך כלל, בית המשפט יכבד הסכמה של הצדדים ואולם כאשר מדובר בשאלה של קביעת אחריות פלילית או קיומו של סייג לאחריות פלילית, על בית המשפט בעצמו להכריע בכך. בענייננו, טרם ניתנה החלטה שכזו.

שלישית, ובכך העיקר, בענייננו, נוכח עמדת שני הצדדים, בשאלות שחורגות משאלת קיומו של הסייג הפלילי, נדמה כי קיים צורך בהמשך בירור שאלת אשמת הנאשם.

הנאשם כזכור, כפר בכל המיוחס לו בכתב האישום. הנאשם לא הסתפק בכפירה המבוססת על מצבו הנפשי. הנאשם לא הודה בביצוע מעשה העבירה עצמו. מכאן, שלטעמי, קמה זכות לנאשם שהמדינה תוכיח את

אשמתו, ולו ברמה העובדתית בביצוע מעשה העבירה, שכן הותרת הזיכוי מחמת מצב נפשי עלול להעמידו בפני פגיעה בזכויות דוגמת אשפוז או טיפול, בהינתן חוות דעת עדכנית מתאימה, או דוגמת עמידה בתנאי פיקוח לפי חוק הפיקוח.

יש לזכור כי אשפוז או טיפול כפוי או פיקוח אינם בגדר עונש, הם בגדר טיפול והגנה על הציבור, ואולם, נדע גם זאת, כי טומנים הם בחובם פגיעה בזכויות אדם דוגמת כבוד, חירות, פרטיות ועוד.

מן הצד השני, המדינה עומדת על המשך בירור וזאת בעיקר לצורך העמדת הנאשם בפיקוח, בהתבסס על סעיף 2 לחוק הפיקוח, המאפשר הטלת פיקוח על מי אשר הורשע, לרבות מי שנקבע לגביו כי ביצע את העבירה, או שבית המשפט מצא כי עשה את מעשה העבירה לפי סעיף 15(ב) לחוק טיפול בחולי נפש בשאלה זו.

תנאי להטלת פיקוח הוא שהנאשם "עשה את מעשה העבירה" כלשונו של סעיף 15(ב) לחוק הטיפול בחולי נפש, ומכאן שמטעם זה יש מקום לערוך בירור.

בהערת אגב אציין, כי שאלת המשך בירור אשמת הנאשם ביוזמת המדינה בלבד, שעה שהיא מסכימה לזיכוי עקב התקיימותו של סייג, היא שאלה לא פשוטה, ובמסגרתה יש לבחון מספר נתונים, לרבות קיומם של הליכים לבר פליליים, אשר יכולים להיגזר מהמשך הדיון, דוגמת הטלת צו פיקוח בעבירות מין.

18. לסיכום השאלה הראשונה, סבורני, כי בנסיבות דנן, יש מקום להמשך בירור אשמתו של הנאשם.

19. כמפורט לעיל, השאלה השנייה, של אפשרות הטלת צו פיקוח על מי אשר יכול וימצא זכאי בדינו, להבדיל, ממי אשר הוגדר כלאו בר עונשין, היא שאלה שלא זו העת לדון בה, ומכאן, שלא מצאתי להתייחס אליה במישרין במסגרת החלטה זו.

ניתנה והודעה היום י"א אייר תשע"ה, 30/04/2015 במעמד הנוכחים.